

IPS - Individual Placement and Support – Individanpassat stöd till arbete

- en form av Supported Employment

Kort om innehållet

- *Bakgrunden till IPS*
- *Synsätt som präglar metoden*
- *Socialstyrelsens stöd och riktlinjer*
- *Metods struktur*
- *Programtrohet och edvidens*
- *IPS – högaktuellt!*
- *IPS i verkligheten*
- *Frågestund*

Fyra kunskapsuttryck. (4 F:n)

- **Fakta – Vad?**
- **Förståelse – Varför?**
- **Färdighet – Hur?**
- **Förtrogenhet – Använda kunskapen, utifrån er kontext, erfarenhet och relevans**

AGENDA 2030

FN:s globala handlingsplan för en hållbar framtid!

.... ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet!

En god och jämlik hälsa – åtta målområden

Nya socialtjänstlagen

Den nya lagen trädde i kraft den 1a juli 2025.

Enligt den nya lagen ska kommunen arbeta utifrån:

•**Tillgänglighet och inkludering:**

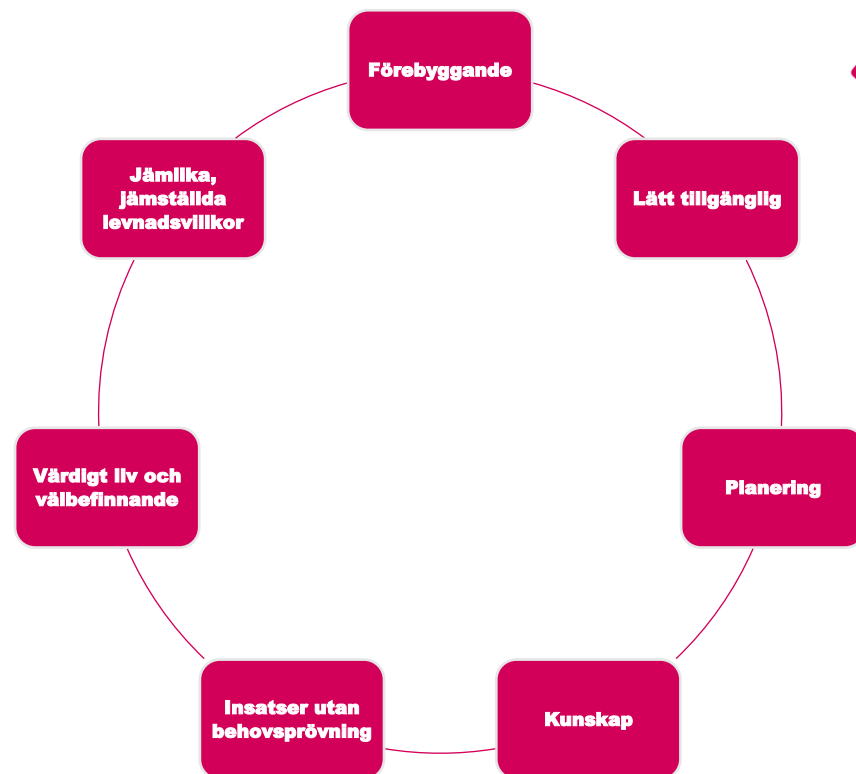
•En tillgänglig socialtjänst som möter alla medborgares behov, oavsett bakgrund.

•**Arbeta mer förebyggande:**

•Nå ut till människor innan problem uppstår eller växer. Erbjud snabbare och enklare insatser utan behovsprövning.

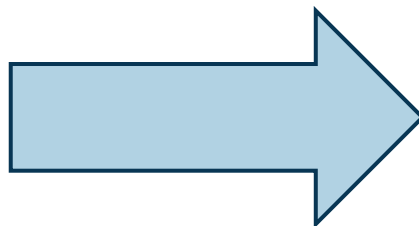
•**Bedriva verksamheten i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.**

•Den hjälp som erbjuds ska baseras på bästa tillgängliga kunskap om vad som kan göra mesta möjliga nytta för individen.

Framtidens socialtjänst SKA präglas av följande....

I framtiden

Ofta idag

Arbete och utveckling – en mänsklig rättighet

- **FN:s konvention mänskliga rättigheter. Artikel 23**
- *"Var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet."*
- **FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning Artikel 27- Arbete och sysselsättning**
- *"Konventionsstaterna erkänner rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra. Det innefattar rätten att kunna förtjäna sitt uppehälle genom fritt valt eller antaget arbete på arbetsmarknaden och i en arbetsmiljö som är öppen, som främjar integration och är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning."*

Evidensbaserad praktik - EBP

- Den bästa tillgängliga kunskapen
- Den professionelles expertis
- Den berörda personens situation, erfarenhet och önskemål
- Alla kunskapskällor är lika viktiga!
- Uppföljning är centralt – leder arbetet till en positiv förändring?
- Omvänt – praktikbaserad evidens!

- <http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik>

Supported Employment

EUSE definition av Supported Employment:

"Ge stöd till personer med funktionsnedsättning eller andra missgynnade grupper för att säkra och bevara avlönat arbete på den öppna arbetsmarknaden."

(Europeiska Unionens Supported Employment 2005, numera ASEE- Assosiation for SE Europe)

Supported Employment - Grundtänk

1. **Förvärvsarbete** – *Individerna ska få en rimlig lön för utfört arbete – minimilön, ersättning etc.*
2. **Öppen arbetsmarknad** – *Människor med funktionsnedsättning skall vara anställda med samma lön och villkor som andra anställda i företag/organisationer inom offentlig, privat och frivillig – sektorn*
3. **Fortlöpande stöd** – *Detta avser stöd på arbetsplats i dess vidare begrepp. Stödet är individuellt utformat, utifrån behoven både hos den anställda och arbetsgivare.*

(Källa: EUSE TOOLKIT, för mångfald sid 11.)

Supported Employment – Grundtänk

"Emtionellt arbete" – En rättighet.

Varje individs rätt att leva som alla andra – bidra och delta i samhället och på den öppna arbetsmarknaden.

"Mentalt arbete" - Ett synsätt.

Att alla kan delta på arbetsmarknaden med rätt stöd och anpassningar. Vi bygger på individens styrkor.

"Manuellt arbete" – Ett praktiskt tillvägagångssätt.

Ett hantverk och en kvalificerad uppgift att ge stödet som ofta har en komplex natur.

Johanna Gustafsson
Örebro universitet

*"IPS handlar om att kroka arm med någon
och ge personen ett stöd att möta
arbetsmarknaden, som inte klarar det på
egen hand"*

Ulrika Beijerholm, Professor vid
Psykisk hälsa, aktivitet och delaktighet, Lunds Universitet.

Bakgrunden till medborgarperspektivet

- Ökad välfärd skulle komma alla till del – efterkrigstiden i västvärlden
- På folkhemmets Bakgård – Vilhelm Ekensteen, sent 60-tal.
- I England/ USA växer ett socialt synsätt fram kring vad som skapar funktionshinder för personer.
- Samhällets oförmåga till anpassning kring varje människas unika förutsättningar skapar hinder och exkluderar stora grupper att delta i till exempel arbetslivet.
- Negativa attityder och diskriminering

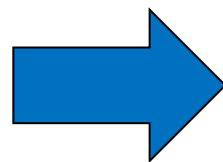
SE utgår från ett medborgarperspektiv

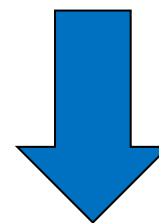
FASER	INSTITUTIONELLA FASEN	AVVECKLINGS- FASEN	MEDBORGAR- SKAPSAFASEN
Hur är service organiserad ?	Resurs - facilitet	Valmöjlighet utifrån förutbestämda alternativ	Individuellt anpassat stöd utifrån personen
Vilken är modellen?	Förmyndare - beskyddande - Medicinsk utgångspunkt	Utveckling - beteende	Individuellt stöd
Hur är servicen planerad ?	Vårdplan	Individuell habiliteringsplan, ”göra skicklig”.	Personlig ”framtids-” planering
Vem beslutar om planerad service ?	Professionella, oftast läkare	Tvärvetenskapliga professionella team.	Individen
I vilket samman-hang görs planeringen ?	Minim. av professionell insats utifrån standard för resp. yrkesgrupp.	Överenskommelser i teamet.	Omgivning / krets av stöd

Paradigmskifte

Train then place
(trad. arb.rehab.)

Place then train
(SE)

Place, train, maintain

Olika synsätt kring funktionshinder

- **Medicinskt synsätt** – Skadan eller nedsättningen (impairment) per se skapar hindret – Fokus på individens nedsättning.
- **Miljörelativt synsätt** – Det är i individens möte med omgivningen som ett hinder uppstår och synliggörs – Fokus på kontext och anpassning
- **Socialt synsätt** – Samhällets struktur och oförmåga till att se varje person som unik utifrån resurser och behov – Fokus på maktstrukturer, rättigheter, normer och attityder.

SE värdegrund

Individualitet – unik, egna intressen, resurser, villkor och livshistoria.

Respekt – åldersanpassat, värdigt, bygga på individens förutsättningar.

Självbestämmande – hjälpa individen utveckla intressen och resurser, uttrycka val.

Informerade val – hjälpa individen förstå sina möjligheter, göra val, förstå konsekvenser.

Empowerment – delaktighet i planering, utvärdering och utveckling av insatserna.

Sekretess – tillgång till personlig information, info-utbyte sker i samtycke.

Flexibilitet – personal, organisation, tjänster kan ändras och anpassas efter individens behov.

Tillgänglighet – information och lokaler för SE tillgängligt för alla med funktionsnedsättning.

Supported Employment

Psykiatrin

IPS

Rätten att få leva som alla andra

Individuellt stöd

Frivillighet – motivation.

Öppen arbetsmarknad

Stöd ut tidsbegränsning

Samverkansform

Identitet vs diagnos

Resurser och styrkor

Place then train

Medarbetare

Annan målgrupp
Låg integration i arbetsmarknaden

EN VISION

- * Fler personer med svårt psykisk sjukdom(SMI) ut i arbete.
- * Arbete som en form av återhämtning vs DFA- kedjan.
- * Från mottagare till medskapare
- * Bättre livskvalité och minskade symtom
- * Minskat stigma – annan identitet

Utvecklandet av principer med Supported Employments värdegrund, förhållningssätt och principer som grund.

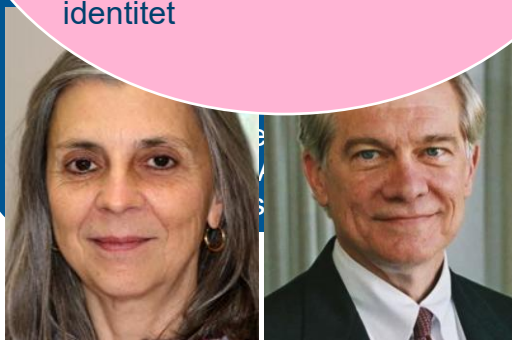
Forskning och RCT- studier

Manualer och struktur

Programtrohetskala

SAMSHA

Evidensbaserat utifrån vårdens normer.

Åtta grundprinciper som genomsyrar arbetssättet:

Alla klienter som vill arbeta är välkomna, oavsett psykiatrisk diagnos, symtom, arbetslivserfarenheter eller missbruksproblem.

Målet är ett konkurrensutsatt arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Arbetssökandet börjar så snart en klient har uttryckt en önskan om att arbeta.

Arbetsspecialisten jobbar systematiskt med att etablera kontakt med arbetsgivare och hitta arbetstillfällen.

Klientens önskemål och intressen är utgångspunkt i planeringen och valet av lämpligt arbete.

Insatsen är inte tidsbegränsad – arbetsspecialisten fortsätter sitt arbete så länge klienten önskar stöd.

Arbetsrehabiliteringen integreras i klientens övriga kliniska behandling och rehabilitering. Arbetsspecialisten fungerar som en del av det psykiatriska teamet runt klienten.

Klienter får ekonomisk vägledning tidigt i insatsen och stöd till att vidta åtgärder.

Individual Placement and Support – IPS

Högsta prioritet (1 och 2): Socialstyrelsen rekommenderar IPS som en evidensbaserad metod. Den anses vara den mest effektiva insatsen för att få personer med schizofreni eller substansbrukssyndrom i arbete.

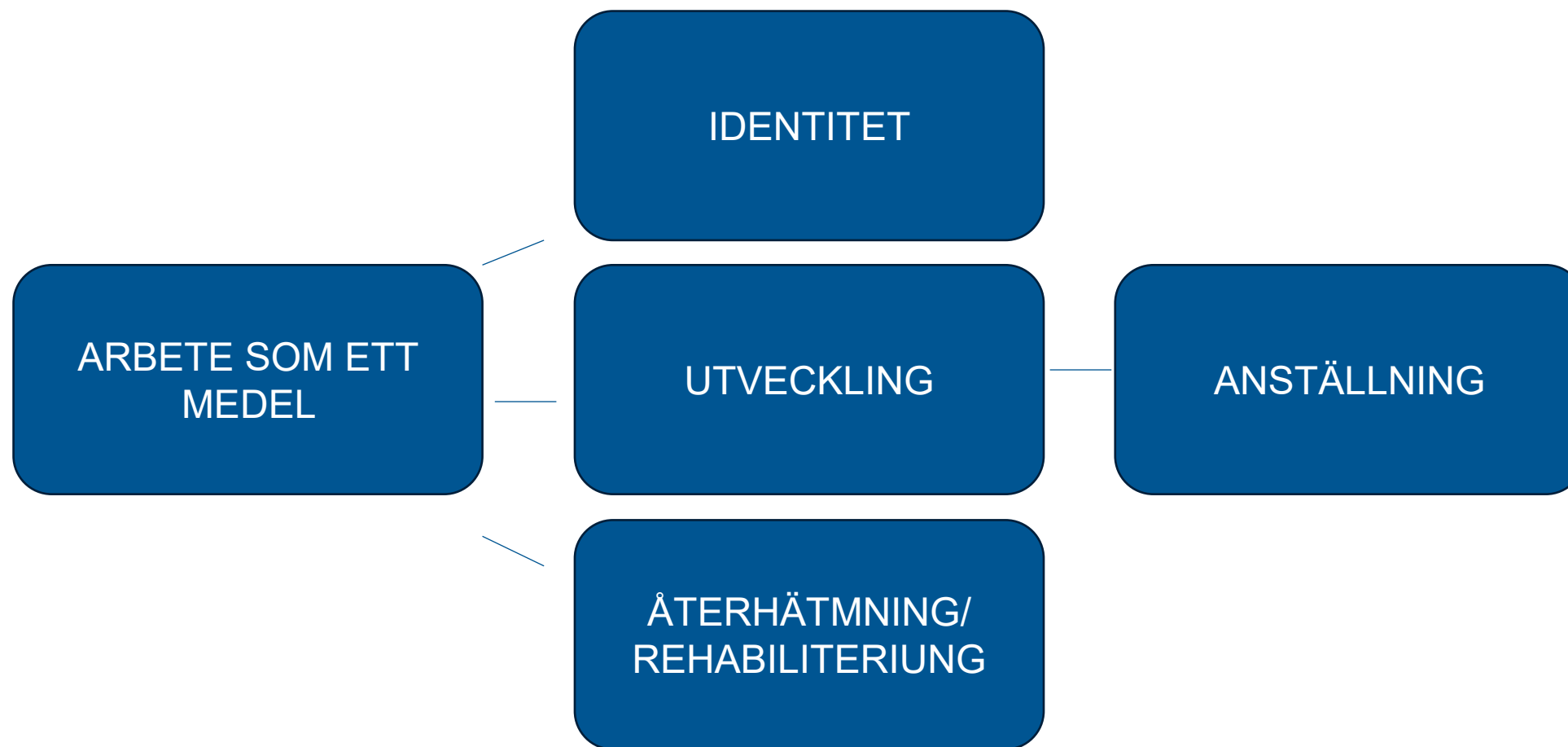
Källa: Socialstyrelsen

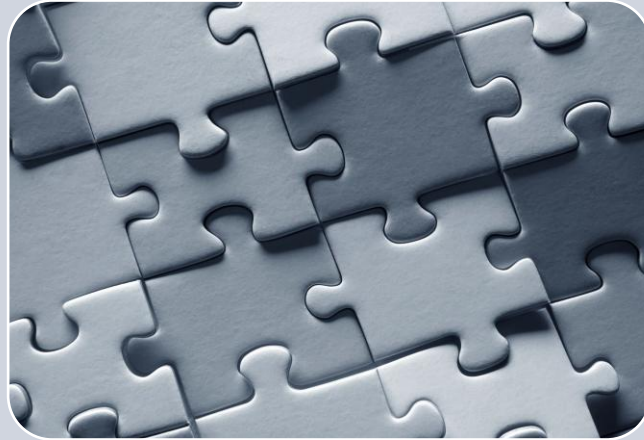
DFA - kedjan

- **D – Diagnos:** Den medicinska diagnos eller sjukdom som orsakar patientens besvär.
- **F – Funktionsnedsättning:** Hur sjukdomen rent kroppsligt eller psykiskt nedsätter kroppens funktioner.
- **A – Aktivitetsbegränsning:** Hur funktionsnedsättningen konkret begränsar personens förmåga att utföra vissa aktiviteter, till exempel att arbeta

Ett annat tänk kring återhämtning och funktion

Programtrohetsskalan IPS- Stöd och struktur i arbetet

Personal

Deltagarstorlek
Arbetsbelastning och
kvalitet
Medarbetartid
Roller och helhetsansvar

Organisation

Var är stödet placerat?
Hur ser samarbetet ut med
andra parter?
Hur många anställda ägnar
sig åt IPS?
Fokus arbete
Fokus utforskning
Stöd från ledning

Tjänster

Individuell plan
Strukturerat samarbete och
stöd till arbetsgivare
Söka arbete snabbt
Frivillighet att berätta om
svårigheter
Uppföljande stöd på
arbetsplatsen
Ekonomisk rådgivning
Samhällsbaserat

Framtagen av CEPI
Socialstyrelsen

Programtrohetskalan IPS

– ett viktigt verktyg i att stötta verksamheten och stärka evidensen.

Personal		
1.	Deltagargruppens storlek	Poäng:
2.	Arbetspecialisternas sysselsättning	Poäng:
3.	Arbetspecialisternas helhetsansvar	Poäng:
Organisation		
1.	Arbetsrehabiliteringen är integrerad i den psykiatriska behandlingen genom kopplingen till behandlingsteam	Poäng:
2.	Arbetsrehabiliteringen är integrerad i den psykiatriska behandlingen genom tät kontakt med behandlingsteam	Poäng:
3.	Samarbete mellan arbetspecialister och arbetsförmedlare	Poäng:
4.	Arbetsgrupp	Poäng:
5.	Handledarens roll	Poäng:
6.	Inga uteslutningskriterier	Poäng:
7.	Verksamheten fokuserar på konkurrensutsatta arbeten	Poäng:
8.	Verksamhetens ledning stödjer IPS	Poäng:
Insatser		
1.	Ekonomisk vägledning	Poäng:
2.	Frivilligt att berätta om funktionsnedsättningen	Poäng:
3.	Kontinuerliga bedömningar av deltagarens arbetsfärdigheter	Poäng:
4.	Snabbt sökande efter ett konkurrensutsatt arbete	Poäng:
5.	Individuellt arbetssökande	Poäng:
6.	Utveckla arbeten – låta besök hos arbetsgivare	Poäng:
7.	Utveckla arbeten – kvalitet på arbetsgivarkontakterna	Poäng:
8.	Olika slags arbeten	Poäng:
9.	Olika arbetsgivare	Poäng:
10.	Konkurrensutsatta arbeten	Poäng:
11.	Uppföljande stöd anpassat efter individen	Poäng:
12.	Uppföljande stöd under obegränsad tid	Poäng:
13.	Samhällsbaserade tjänster	Poäng:
14.	Aktivt uppsökande verksamhet	Poäng:
Total poäng:		

115–125 poäng = stämmer mycket bra överens med IPS
100–114 poäng = stämmer bra överens med IPS
74–99 poäng = stämmer delvis överens med IPS
73 och mindre = stämmer inte överens med IPS

Manual för att bedöma programtroheten för IPS – individanpassat stöd till arbete

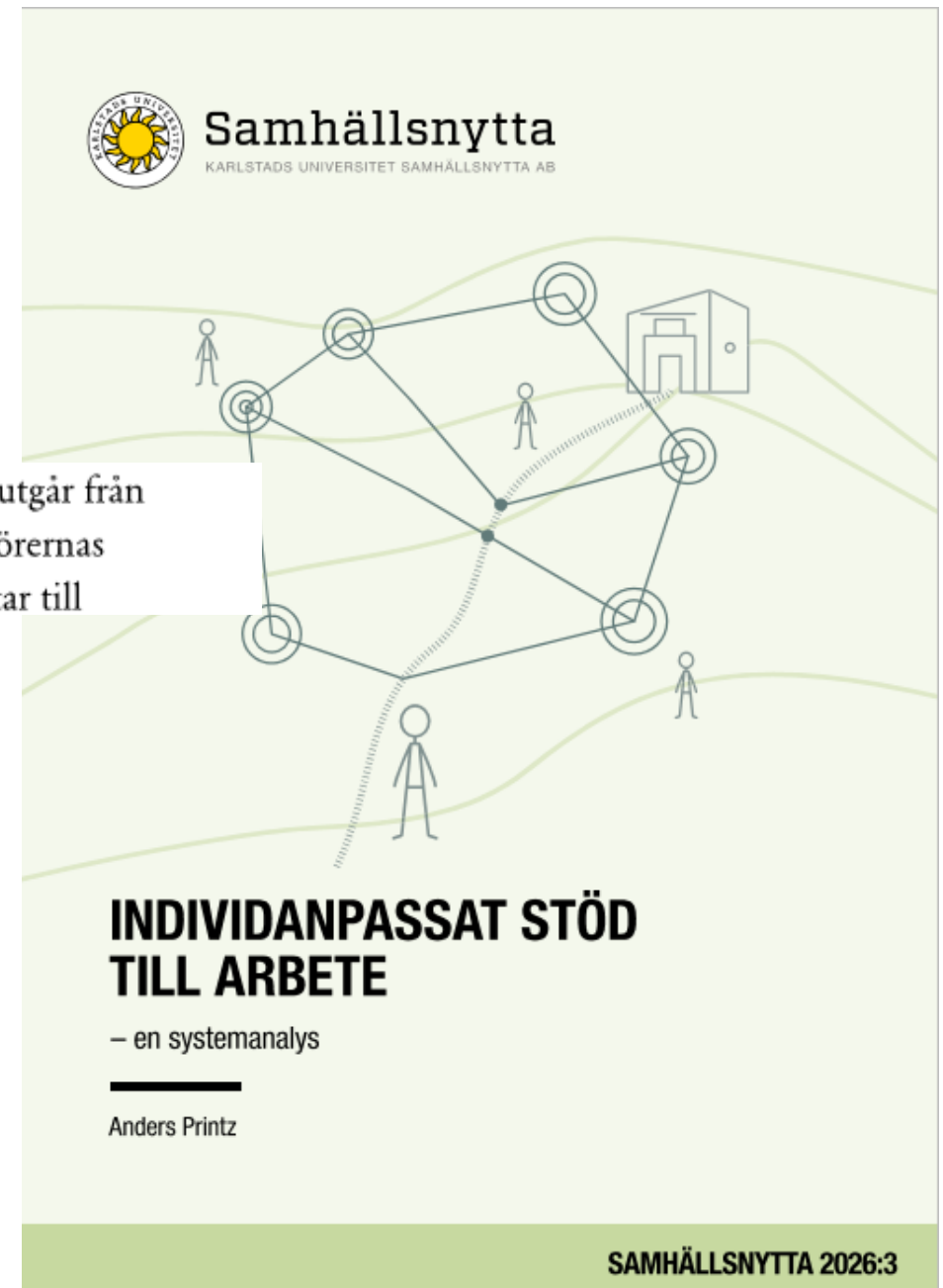
IPS är högaktuellt

- Regeringen
- Socialstyrelsen
- Regionerna - IPS
- Stadsbidrag
- Systemanalys
- Rapporter

IPS är högaktuellt

Ett övergripande hinder är mötet mellan den återhämtningsinriktade metoden som utgår från individens övergripande livsmål och samlade behov och resurser, och de statliga aktörernas uppdrag att fatta beslut utifrån ett regelverk som gäller stora grupper. Det senare syftar till

IPS är högaktuellt

I denna rapport lämnas tre förslag på nationella åtgärder som kan stödja implementering av IPS.

Förslag 1: Vägledning

Socialstyrelsen bör ta fram en vägledning. Förslaget gäller under förutsättning att de systemstödjande åtgärderna i förslag 2 också genomförs. Förslag lämnas också på vad en sådan vägledning kan innehålla.

Förslag 2: Nationellt ramverk för IPS

Det bör genomföras ett aktörsgemensamt arbete för att skapa ett nationellt ramverk för IPS. Ramverket tas lämpligen fram genom att systemaktörerna samlas enligt en metod som beskrivs i rapporten.

Förslag 3: Nationellt stöd till implementering av IPS genom programtrohetsmätningar och verksamhetsutveckling

I Sverige saknas en struktur för att sprida kunskap, ge praktiskt stöd och mäta programtrohet av IPS. Bedömningen är därför att Socialstyrelsen bör ta initiativ till att en sådan skapas. Den skulle bestå av en grupp experter som har löpande kontakt med verksamheter som bedriver eller avser bedriva IPS-verksamhet. Deras uppdrag blir att stödja verksamheterna att själva ständigt utveckla sin verksamhet, följa upp programtroheten och mäta resultaten för individerna. Expertgruppen skulle också ansvara för att förvalta stöd för programtrohetsmätningar och närliggande kunskapsdokument. I det ligger att följa kunskapsläget internationellt och säkerställa att stöddokumentationen bygger på aktuell kunskap.

Samhällsnytta

KARLSTADS UNIVERSITET SAMHÄLLSNYTTA AB

INDIVIDANPASSAT STÖD TILL ARBETE

– en systemanalys

Anders Printz

SAMHÄLLSNYTTA 2026:3

CONECTO+

Medfinansieras av
Europeiska unionen

IPS är högaktuellt

Följande frågor bör hanteras i ett sådant ramverk:

- Grundprinciper för utformning av systemvårdskap och systemledning på lokal nivå
- Vilken kunskap som krävs i varje myndighet
- Kanaler i de statliga myndigheterna
- Kultur och synsätt när det gäller arbetsförmåga hos personer med allvarliga psykiatriska tillstånd
- Vissa ställningstaganden av de statliga myndigheterna kring rättstillämpning
- Olika typer och grad av integration mellan IPS-verksamheter och andra insatser
- Särskild organisering för att göra IPS mer tillgänglig för personer med psykossjukdom
- Arbete med IPS i integrerade verksamheter
- Arbete med IPS i civilsamhället
- Lärande och uppföljning
- Övriga frågor

Traditionell verksamhet

Supported Employment

Traditionell verksamhet:

- 1 Funktionsnedsättning = individuell oförmåga
- 2 Professionell bedömning av behov av stöd
- 3 Stegvis rehabilitering
- 4 Organisationen styr processen
- 5 Primär målsättning sysselsättning/aktivering, (mer sekundärt med anställning)
- 6 Särskil()da verksamheter

Supported Employment

- Funktionshinder = miljörelativt
- Individen bedömer vilket stöd hen behöver
- Cirkulär rehabilitering
- Individen styr processen
- Primär målsättning säkra och upprätthålla anställning
- Reguljära arbetsmarknaden

IPS projekt i Stockholm

Integrering av IPS i psykosvården

Anette Sjöberg,
Projektledare och metodstödjare

IPS för personer med beroendeproblematik

Helena Jonsson Hirasawa,
Projektledare och metodstödjare

Varför IPS?

80% av Sveriges vuxna befolkning arbetar och är självförsörjande

Människor med funktionsnedsättning och/eller psykisk sjukdom arbetar i betydligt lägre grad

Bland personer med schizofreni är det endast 2 av 10 som är självförsörjande

Människor med samsjuklighet arbetar i ännu lägre utsträckning

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid:

- Schizofreni och schizofreniliknande tillstånd
- Skadligt bruk och beroende
- ADHD och autism

IPS (individual placement and support) Evidensbaserad arbetsrehabilitering

Alla som vill arbeta ska få chansen-utan förberedande träning eller omvägar

Vi utgår ifrån deltagarens egna vilja

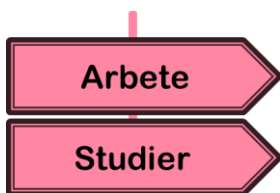
Snabbt fokus på arbete eller studier

Stöd som varar

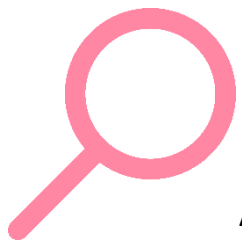
Matchning deltagarens kunskap- Arbetsgivaren behov

IPS 8 grundprinciper

Målet är vanligt
arbete eller studier

Bedömer inte arbetsförmåga,
utgår från personens motivation

Arbetssökandet
börjar snabbt

Utgår från vad
individen vill

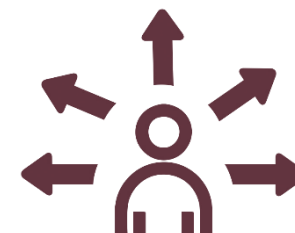

Integrerat med det
psykiatriska teamets arbete

Ekonomisk
vägledning

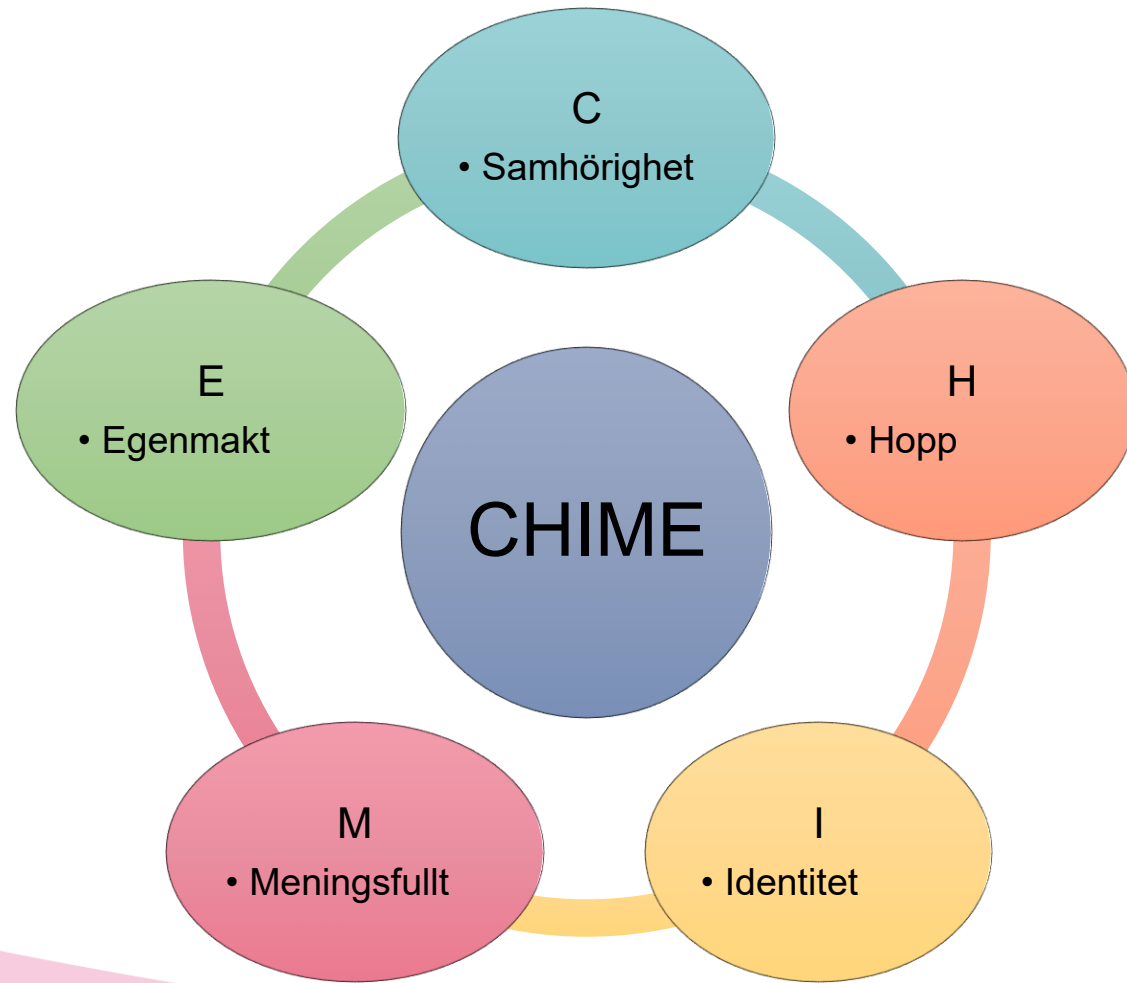

Stödet är inte tidsbegränsat

Arbetspecialister tar kontakt
med arbetsgivare

Återhämtning

Varför fungerar IPS?

- Utgår ifrån motivation -individanpassat
- Sammanhang och mening
- Samverkar
- Arbetsgivare
- Skapa hållbara lösningar
- Att vara en samordnande länk

Vad gör IPS unikt?

Vårt fokus ligger på det som fungerar och det deltagaren vill arbeta eller studera med.

Vi lägger lite fokus på sjukdom, diagnoser eller beroende

Det krävs inga krav på "beredskap"

Vi fokuserar på snabbt ut i arbete

Vi har kvar stödet så länge det behövs

Vi är integrerat med vården

Vi ägnar mycket tid på att bygga relationer med Arbetsgivare

Citat från deltagare

"Tidigare är det som att jag kastats ut i en stor bassäng för att lära mig simma nu får jag lära mig simma i en mindre bassäng..."

"Det här är första gången som jag får frågan vad jag vill göra..."

"IPS är som att hoppa på en studs matta med skyddsnät runt men snart kan jag ta språnget ut på egen hand..."

"Det är skönt att ha någon som tror att det är möjligt när jag tvivlar på mig själv..."

"Jag har fått hjälp att behålla mitt jobb. Jag får hjälp att hantera saker som händer under resans gång..."

"IPS räddade livet på mig..."

Vad kan vi lära oss av IPS?

Det går att skapa förändringar
Lyssna på deltagaren
Samverka med andra
Våga satsa på arbete eller studier direkt

"Det handlar inte om att fixa en person – det handlar om att ge dem en möjlighet att fixa sitt liv."

Conecto+

Från ett läge till ett annat

